

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

9/s (3) 2023

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемурастов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Шарипов Шоҳруз Фахриддин ўғли</i> ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ СИЁСАТИ ТАРИХИ	9-14
<i>Хо'jamuratov Umarjon Rustamovich</i> O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	15-22
<i>Raxmanov Zafar Odilovich, Aloxunov Alisher Axmadjonovich</i> FARG'ONA VODIYSI YODGORLIKLARIDA ANIQLANGAN TAMG'ALI SOPOL IDISHLAR.....	23-26
<i>Mirhakimova Feruza Xoldorjon qizi</i> МАНМУДХО'JA ВЕНБУДИЙ УY МУЗЕYI ТАРИХИ	27-31
<i>Жабборова Ойдина Ихтиёржон қизи</i> XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИДА МАҲАЛЛИЙ ТАРАҚҚИЙПАРВАРЛАР ТОМОНИДАН ИҚТИДОРЛИ ЁШЛАРНИ ГЕРМАНИЯГА ЎҚИШГА ЮБОРИЛИШНИНГ ТАШКИЛ ҚИЛИНИШИ.....	32-35

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Эшов Мансур Пулатович, Насырходжаева Дилафруз Сабитхановна</i> ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА УНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	36-43
<i>Шадманов Эркин Шеркулович</i> МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ВЛИЯНИЯ ДЕТЕРМИНАНТ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	44-52
<i>Асатуллаев Хуршид Сунатуллаевич</i> ДАВЛАТ ФИСКАЛ (БЮДЖЕТ-СОЛИҚ) СИЁСАТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ВА БАНДЛИККА ТАЪСИРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	53-60
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ БЮДЖЕТДАН МОЛИЯЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИ ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61-68
<i>Razzaqova Durdon Adashboy qizi</i> IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA DASTURINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI.....	69-76
<i>Muminova Elnorahon Abdugarimovna, Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li</i> YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING O'RNI	77-86
<i>Эргашев Отамурод Тоштемурович</i> КИЧИК БИЗНЕСНИ МОЛИЯ-КРЕДИТ МЕХАНИЗМЛАРИ ОРҚАЛИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ Йўналишлари.....	87-93
<i>Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna, Qobulov Ozodbek O'ktamboy og'li</i> MINTAQALARDA GLOBAL OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA TADQIQOTNING O'RNI	94-97
<i>Isaqova Zebo Murodovna</i> DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHA BOSHQARUVI STANDARTLARI INTEGRATSIYASI.....	98-104
<i>Улашов Алибой Рашид ўғли</i> ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНИШИДА МИНТАҚАВИЙ ТАФОВУТЛАРНИНГ ЎРНИ	105-113

<i>Матюсупов Бунёд</i> АҚЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ТУРИЗМ ДЕСТИНАЦИЯЛАРИ ВА ШАҲАРЛАРДА САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ	1114-123
<i>Мухитдинова Камола Алишеровна</i> ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ ВА УНИ БЕЛГИЛОВЧИ ОМИЛЛАР	124-131
<i>Ҳакимов Ҳакимжон</i> ДАВЛАТ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ БЎЙИЧА ДАРОМАДЛИЛИК ЭГРИ ЧИЗИҒИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	132-141
<i>Achilova Ramziya A'zamovna</i> ISHCHI KUCHI VA UNING BANDLIGI	142-149
<i>Nasriddinova Dildora Shukrullayevna</i> OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA MODELLARINI YARATISH	150-157
09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Хайридинов Аббосхон Анварович</i> YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY TAHDIDLARNI OLDINI OLIHDA HUQUQ TARTIBOT ORGANLARINING VAZIFALARI	158-162
<i>Jurayev Alisher Tulqinboyevich</i> TA'LIMGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLARNING IJTIMOY AHAMIYATI	163-170
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i> ТРАДИЦИОНАЛИЗМ В ФИЛОСОФИИ КОНФУЦИАНСТВА.....	171-176
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING SOSIOLOGIK QARASHLARINI O'RGANISHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	177-183
<i>Shokirov Mubin Rustamovich</i> MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHDA TARIXIY TAFAKKUR MADANIYATINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	184-188
<i>Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна</i> МАҚОМ САНЪАТИ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ	189-193
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> “ҲУШ ДАР ДАМ” МОҲИЯТИ: МЕТАФИЗИК ТАҲЛИЛ	194-199
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	200-204
10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Xolmatova Malika Ibadullayevna</i> AD'JEKTIVLI IDIOMALAR: QO'LLANILISHI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY AHAMIYATI TAHLILI.....	205-209

<i>Olga Filippova</i> CLUSTER IMPLEMENTATION OF FUNCTIONS OF REDUNDANCY MEANS.....	210-222
<i>Эргашева Асаль Эркиновна</i> СПЕЦИФИКА РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЗЫ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ	223-226
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> TILSHUNOSLIKDA “YAQIN – UZOQ” OPPOZITSIYASINING CHOG‘ISHTIRMA TADQIQI MASALASI (ingliz va o‘zbek tillari misolida)	227-231
<i>Rustamova Dilrabo</i> ATAMALAR LUG‘ATIDA LUG‘AT MAQOLASINING TUZILISHI.....	232-241
<i>Кдырбаева Бахытгуль Кеунимжаевна</i> ПАРНЫЕ СЛОВА В КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКЕ: ОБЗОР ОСНОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	242-248
<i>Fayziyeva Aziza Anvarovna, Sadirova Sitara Sobirovna</i> TARJIMA MUAMMOLARINI YECHISH STRATEGIYALARI	249-253
<i>Alaudinova Dilnoza Rustam qizi</i> FRAZEOLOGIK (TURG‘UN) BIRIKMALAR VA ULARNI TARJIMA QILISH USULLARI	254-260
<i>Erdonova Muxlisa Hoshim qizi</i> ORNITONIM KOMPONENTLI MAQOLLARNING LINGVISTIK TADQIQI.....	261-265
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Zaripov Mirzali Miraliyevich</i> KORRUPTSIYA MUAMMOLARINING SABABLARI VA YECHIMLARI	266-270
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	271-276
<i>Yarkinay Nurumbekova Anarmatovna</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA MURABBIYLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK ZARURAT.....	277-284
<i>Sadullayev Dilmurod Baxtiyor o‘g‘li</i> INNOVATSIYA BOSHQARUV ASOSIDA BOSHQARUV XODRLARINI TAYYORLASH SIFATINI OSHIRISH OMILLARI	285-290
<i>Xudayqulova Zarifa Ummatqulovna</i> BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI AKSIOLOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA MA‘NAVIY-MA‘RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291-301
<i>Бекчанова Солиха Давлатназаровна</i> ТИББИЁТ ОЛИЙ ТАЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИДА ДИВЕРГЕНТ ТАФАККУРНИ РИВИЖОЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКОНИАТЛАРИ	302-307
<i>Xasanova Gulsanam Xusanovna</i> MAGISTRATURA TALABALARING TASHKILY-BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL I	308-314
<i>Allanazarov Qo‘ldosh Olimovich</i> TALABALARNING TANLAGAN KASBIY FAOLIYATI VA IJODIY QOBILIYATLARINI INTERFAOL METODLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	315-319

<i>Umarov Nurbek Irkinovich</i> KVEST TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASH ASOSLARI	320-324
<i>Буранова Мадина Уктамовна</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРАДИЦИОННОГО И НЕТРАДИЦИОННОГО ВИДОВ ЧТЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	325-330
<i>Зияева Хушнудабону Илхомжон кизи</i> ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА	331-339
<i>Toshpulatova Dilraboixon Sobirjonovna</i> BIOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	340-346
<i>Madaminova Nargiza Zuxridinovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA IJTIMOIY FANLARNING AHAMIYATI	347-351
<i>Shomurzayeva Nasiba Xoshimovna</i> PIYODA YURISH SAYOHATLARNI TALABALAR O'RTASIDA OMMALASHTIRISH	352-356
<i>Xoliyorov Murod Shavkatovich</i> O'QUVCHI YOSHLARDA IJTIMOIY MOTIVLARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHARTLARI.....	357-362
<i>Хамроқулова Дилнавоз</i> БОЛАЛАРДА ТАБИАТГА ДОИР ТАСАВВУР ВА ТУШУНЧАЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИ....	363-366
<i>Tursunova Shaxzoda Baxromovna</i> TEXNOLOGIYA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATI VA BOSHQARUV MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	367-373
<i>Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARDA DEVIANT XULQ SHAKLLARINING NAMOYON BO'LISHI VA TAHLILI	374-380
<i>Ўтанов Ўткир</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЎҚИТУВЧИ МАЪНАВИЙ ҚИЁФАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ	381-387
<i>Kuchkarov Bahodir Tashmurodovich</i> BO'LAJAK HARBIY OFITSERLARDA UMUMMADANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI	388-392

09.00.00- ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Хайридинов Аббосхон Анварович

Ўзбекистон Республикаси Ichki ishlar vazirligi
Toshkent shahar 2-son akademik litseyi
maxsus fanlar o'qituvchisi, Podpolkovnik
E-mail: akademikaget6767@gmail.com

**YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY TAHDIDLARNI OLDINI OLISHDA HUQUQ TARTIBOT
ORGANLARINING VAZIFALARI**

Annotatsiya. Ma'lum hozirgi texnika inqilobi internet yoki varaqalar, karikaturalar, rasmlar va boshqa axborot vositalari yordamida ma'lumot tarqatish orqali mafkuraviy tahdidlar jamiyat mamlakat hayotiga xaf solmoqda. Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashish murakkab vazifa bo'lib, ushbu maqolada O'zbekistonda mafkuraviy tahdidlarga qarshi davlat siyosati, Yoshlar orasida mafkuraviy tahdidlarni oldini olishda huquq tartibot organlarining vazifalari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: mafkuraviy tahdidlar, IIB, milliy xavfsizlik, ekstremizm, jamiyat.

Khayridinov Abbaskhan Anvarovich

Ministry of Internal Affairs of the Republic
of Uzbekistan Academic Lyceum No. 2, teacher
of special subjects, lieutenant colonel

**DUTIES OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN PREVENTING IDEOLOGICAL THREATS
AMONG YOUNG PEOPLE**

Abstract. Ideological threats are threatening the life of society and the country by spreading information with the help of internet or leaflets, cartoons, pictures and other media. Combating ideological threats is a complex task, this article talks about the state policy against ideological threats in Uzbekistan, the duties of law enforcement agencies in preventing ideological threats among youth.

Key words: ideological threats, IIB, national security, extremism, society.

Хайридинов Аббасхан Анварович

Министерство внутренних дел Республики
Узбекистан, Академический лицей №2,
учитель специальных предметов, подполковник

**ОБЯЗАННОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ
ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ УГРОЗ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ**

Аннотация. Идеологические угрозы угрожают жизни общества и страны путем распространения информации с помощью Интернета или листовок, карикатур, картинок и других средств массовой информации. Борьба с идеологическими угрозами – сложная задача, в данной статье рассказывается о государственной политике противодействия идеологическим угрозам в Узбекистане, обязанностях правоохранительных органов по предотвращению идеологических угроз среди молодежи.

Ключевые слова: идеологические угрозы, МИБ, национальная безопасность, экстремизм, общество.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3SI9Y2023N21>

Kirish. XXI asrni haqli ravishda ko'plab mamlakatlarning siyosiy va iqtisodiy hayotidagi burilish nuqtasi deb atash mumkin. Xalqaro munosabatlarning keskinlashishi, muxolifat mulohazalari, iqtisodiyotning beqarorligi va yangi koronavirus infeksiyasi tufayli yuzaga kelgan fuqarolik tartibsizliklari fonida jamiyat tarqalish holatida, radikal qarashlarning salbiy ta'siriga duch kelmoqda. Ma'lumki Mafkuraviy tahdidlar muammosi har doim birgalikda hal qilingan, chunki bu hodisaning chegaralari yo'q, milliy va diniy mansubligi bilan belgilanmaydi, balki alohida irq, fuqarolar guruhi, dinning imtiyozlariga alohida e'tibor beradi. O'zbek jamiyati mamlakatda sodir bo'layotgan barcha siyosiy voqealarning markazida. Qonun hujjatlarida norozilik kayfiyatini keltrib chiqarish, diniy va milliy tuyg'ularni foydalish, konstitutsiyaviy tuzumni ag'darishga chaqirish, terrorizmni oqlash va moddiy yordam berish, internetda yoki varaqalar, karikaturalar, rasmlar va boshqa axborot vositalari orqali ma'lumot tarqatish bularning barchasi mafkuraviy tahdidlar orqali jamiyat mamlakat hayotiga xaf solmoqda. O'zbekiston Respublikasining yangi Konstitutsiyasidagi xavfsizlik strategiyalari "dunyoda tobora kuchayib borayotgan beqarorlik, radikal va ekstremistik kayfiyatning kuchayishi ichki va tashqi dushmanlarni, iqtisodiyotni, an'anaviy qadriyatlarni yo'q qilish va insonning asosiy huquq va erkinliklarini paymon qilish orqali kuchayib borayotgan davlatlararo qarama-qarshiliklarni keltirib chiqarish" kabi ichki tashqi xavflarni oldini olishga qaratilgan[1]. Davlatimizning milliy xavfsizligi va yaxlitligiga tahdidlar uzoq vaqtdan beri namoyon bo'lib kelmoqda. Har qanday mamlakatda buguni axborot asrining imkoniyatlari tufayli ekstremistik, terroristik guruhlar maqsadiga erishishning birdan bir yo'li jamiyatni buzish uning mafkurasi o'zgartirishdir. Shu sababli, hozirda Davlatimiz huquq tartibot organlarining oldida turgan asosiy vazifasi mamlakatimiz fuqarolarining xavfsizligini ta'minlash, yoshlar o'rtasida ekstremistik faoliyatning oldini olishdir.

Mavzu yuzasidan adabiyotlar tahlili.

Yoshlar orasida mafkuraviy tahdidlarning hozirgi holati

Hozirgi kunda yoshlar orasida Norasmiy yoshlar tashkilotlari safiga qo'shilish hollari tez-tez uchraydi, voyaga etmagan yoshlar o'zlari bilib-bilmay ekstremistik-millatchilik qarashlarini ommalashtirmoqda. Bunday guruhlarda ko'p hollarda 14 yoshli bolalar ishtirok etadi, ularga "adolatli davlat" g'oyasi sindirilgan bo'lib ushbu mafkura ostida jamiyat orasida fitna chiqarishga undashadi. Yoshlar bilan bir qatorda, bunday guruhlarining a'zolari ham insoniyatning eng fazilatli, komil insonlar sifatida o'zlarini nomoyon etishadi va shu orqali maanan yetuk bo'lmagan aqlu shurida malum g'oyaga ega bo'lmagan vatandoshlarning ongiga kirib boradi. Shuni tushunish kerakki, marginal pozitsiyani egallagan ijtimoiy munosabatlar ishtirokchilari o'ziga xos xususiyatlarga va fikrlashga ega. Ko'pincha aynan shu jamiyat vakillari davlatning siyosiy yo'nalishi bilan rozi bo'lmaydilar, ularning huquqlari buzilgan deb hisoblashadi va adolatli qarorning huquqiy kafolati yo'qligini ro'kach qilishadi. [2; 29-30-b] Ichki noroziliklarini ifoda etib, ular ekstremistik va terroristik guruhlar safiga qo'shilishmoqda. Rasmiy manbalarga ko'ra, 2021 yilda O'zbekistonda mafkuraviy tahdidlarga oid ekstremizm sohasidagi jinoyatlar soni chorakdan oshdi. Shu bilan birga, milliy Qonunchilik "xorijiy agentlar", soxta yangiliklar va internetda targ'ibot choralari kuchaytirdi. Joriy 2023

yilda Mafkuraviy tahdid deb ...holat aniqlandi va bu asosan Facebook va Instagram you tube orqali o'z faoliyatlarini olib borgan jismoniy shaxslar ekanligi ta'kidlandi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ilgari ko'rilgan profilaktika choralari etarli bo'lmagan. [3;26-b]

Ijtimoiy hodisa sifatida zamonaviy ekstremizm mafkurasi uning asosidir. Mafkuraviy tahdidlarning ko'plab tarkibiy shakllari mavjud. Ekstremistik targ'ibot va materiallar eng samarali hisoblanadi, chunki ular matnli, audiovizual ifodaga ega (atributlar, ramzlar). Ekstremizm g'oyasining tashuvchilari aholining zaif qatlamlaridan mohirona foydalanib, ularni o'z hayotlarini o'zgartirishga chaqiradilar, masalan, bu diniy yo'l bilan amalga oshirishlari mumkin. Ikkinchisi ekstremistning xatti-harakatlarida dominant motivga aylanadi, uning voqelik haqidagi g'oyasini buzadi, o'z-o'zini anglash va psixologik holatga ta'sir qiladi. Nazariyotchilar orasida fikriga ko'ra mafkuraviy tahdidlarning bugungi kunda asosli ilmiy xarakteristikasi yetakchi o'rinni egallaydi. Odamlarning ongiga psixologik bosim, "yaxshi ish" nomi bilan birlashishga intilish, "adolat va tenglik uchun" kurashishga chaqirish ekstremistik mafkuraning raqiblarini yo'q qilish istagini kuchaytiradi. Fikrimcha, "biz mafkuraviy ekstremizm haqida gapirganda, ekstremistik g'oyalari va bilimlarning turli shakllarida cheksiz doiradagi shaxslarga etkazilishini yodda tutishimiz kerak. Bizning nuqtai nazarimizdan, mafkuraviy ekstremizmning namoyon bo'lish shakllari, ya'ni uning tashqi ifodasi, nafratni qo'zg'atish yoki targ'ib qilishga qaratilgan aniq harakatlarga yo'naltirilgan " [4; 118-b.]. Mafkuraviy tahdidlarning mohiyatini aniqlash uchun faqat g'oyalarni yetkazish etarli emas, ekstremistik guruhlarining jinoiy faoliyatining ta'siriga faqat g'oya aniq shakllantirilgan, asosli bo'lgan taqdirdagina erishish mumkin. Eng keng tarqalgan mafkuraviy tahdidlar sud amaliyotining ko'plab materiallariga asoslansak, ijtimoiy, milliy tengsizlik, diniy adovatga asoslangan.

Shaxsiy e'tiqodga ko'ra, ekstremistik tashkilotlar a'zolari "natijaga ishlash" uchun eng ekstremal choralarni ko'rishga tayyor. Hozirgi vaqtda ekstremizmning eng tajovuzkor g'oyalari orasida diniy va siyosiydir. Aynan ekstremistik mafkuraning bu turi oddiy aholini, boshqa millat, millat vakillarini, dissidentlarni yo'q qilishga qaratilgan. Aqidaparastlik ko'lamiga ega bo'lgan ekstremistik mafkura jamiyatning barcha a'zolariga dahshatli zarba beradi. So'nggi 20 yildagi voqealar shuni ko'rsatdiki, diniy ekstremizm ommaviy zo'ravonlik va tinch aholini o'ldirishga olib keladi.

Muhokama

O'zbekistonda mafkuraviy tahdidlarga qarshi davlat siyosati

O'zbekiston qonunchiligi mafkuraga qarshi kurash vositasi sifatida huquqiy javobgarlik choralarni qo'llash nuqtai nazaridan ko'plab sanksiyalarning mavjudligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, statik ma'lumotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, ekstremistik guruhlar tobora ko'payib bormoqda. Mafkuraviy tahdidlarga nisbatan jinoiy-huquqiy ta'sir choralarni kuchaytirish bunday jinoiy hodisani minimallashtirishga yordam beradi. Ekstremistik mafkuraga qarshi kurashning samarali usuli aholi bilan ishlash deb hisoblanishi kerak, ayniqsa yosh avlodlar haqida gap ketganda, chunki ular jinternet tufayli jinoiy ta'sirga moyildir. Bugungi kunda yoshlarni vatanparvarlik va ma'naviy-axloqiy tarbiyasiga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir. Hozirgi vaqtda o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash arxiv ahamiyatiga ega, shuning uchun mamlakatimiz hududida joylashgan barcha ta'lim muassasalari, kelajakdagi mutaxassislarni tayyorlash profilidan qat'i nazar, ushbu yo'nalishdagi ishlarni kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Muloqot va jamiyatning barcha a'zolari bilan umumiy til topishga

urinishlar ekstremistlarning samaradorligini pasaytirishga yordam beradi. Ekstremizm mafkurachilari odamlarni manipulyatsiya qilib, ularning kundalik hayotida duch keladigan muammolarga go'yo yechim beradi. Shu bois yoshlar tarbiyasida axloq, rahm-shafqat, boshqalarga g'amxo'rlik va birdamlik g'oyalari singdirish muhimdir

Natija.

Yoshlar orasida mafkuraviy tahdidlarni oldini olishda huquq tartibot organlarining vazifalari

Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashish ko'pincha ko'p tarmoqli va muvofiqlashtirilgan yondashuvni talab qiladigan murakkab vazifa bo'lishib.

Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashishda huquq tartibot organlarining vazifalari va strategiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Tahdidlarni tushunish: Bu tahdidlarning mohiyatini, shu jumladan ularning sabablarini, potentsial ta'sirini va paydo bo'lish shakllarini aniqlash va tushunish uchun keng qamrovli tadqiqot va tahlillarni o'tkazish

2. Hamkorlik va muvofiqlashtirish: Ekzistensial tahdidlarga samarali javob beradigan jamoaviy javoblar va strategiyalarni ishlab chiqish uchun turli sohalaridagi hukumatlar, tashkilotlar va ekspertlar bilan ishlash.

3. Ta'lim va xabardorlik: aholining mafkuraviy ekstremistik tahdidlar to'g'risida xabardorligi va tushunchasini oshirish va ushbu xavflarni kamaytirishga yordam beradigan harakatlar va siyosatlarni ilgari surish.

4. Siyosat va boshqaruv: Mafkuraviy tahdidlarni o'zgarishi, yadroviy qurollarning tarqalishi va kabi egzistensial tahdidlarning ehtimoli va ta'sirini kamaytirishga qaratilgan siyosat va qoidalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

5. Texnologiya va innovatsiyalarga tizimlarni joriy etish: egzistensial tahdidlarni bartaraf eta oladigan yechimlarni ishlab chiqish uchun tadqiqot va ishlanmalarni qo'llab-quvvatlash.

6. Xalqaro hamkorlik: Global mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashish uchun chegaralar bo'ylab sheriklik va ittifoqlar qurish, chunki bu muammolarning aksariyati transchegaraviy hamkorlik va yechimlarni talab qiladi.

7. Barqaror rivojlanish: iqtisodiy tengsizlikni bartaraf etish, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, qonun ustuvorligini ta'minlash orqali aholiga ta'sir o'tkazish mumkin bo'lgan mavjud tahdidlarning oldini olish va yumshatishga yordam beradigan barqaror amaliyot va siyosatlarni ilgari surish.

Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashish shaxslar, jamoalar, tashkilotlar va hukumatlardan uzoq muddatli majburiyat va barqaror sa'y-harakatlarni talab qiladi. Oldini olish, tayyorgarlik ko'rish va javob choralarini o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvni qo'llash orqali Mafkuraviy tahdidlarni yumshatish va yanada mustahkam va barqaror kelajakni yaratish mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib shuni ta'kidlashni istardimki, murosasizlik, ksenofobiya, millatchilik, diniy va etnik xilma-xillikni inkor etish bilan chegaradosh ekstremizm va uning mafkurasini yo'q qilish imkonsiz albatta.

Bugungi kunda mafkuraviy tahdidlar butun insoniyat tarixida har qanday davlatning ijtimoiy-siyosiy tizimi uchun eng og'riqli, halokatli tomoniga aylanib ulgurdi. Bugungi kunda bu

yovuzlikka qarshi kurashda nafaqat davlat xavfsizlik xizmati xodimlari balki butun jamiyatning har bir a'zosining mamlakatimiz hududida mavjud bo'lgan barcha strategik normativ-huquqiy hujjatlar milliy xavfsizlikni ta'minlash va ichki va tashqi tahdidlarning oldini olish ustuvor vazifalar qatoriga kiradi. Bunday sharoitda huquqni qo'llash amaliyoti ham muhim rol o'ynaydi. Noqonuniy ekstremistik mafkuraviy tahdidlarni qat'iy to'xtatish, bunday hodisaning zararli ekanligi to'g'risida axborot targ'ibotini olib borish kerak.

Mafkuraviy tahdidlardan himoyalani uchun ta'lim dasturlari, tanqidiy fikrlash, axborotdan erkin foydalanish, kuchli fuqarolik jamiyati institutlari va demokratik jarayonlarni o'z ichiga olishi mumkin. Shuningdek, inson huquqlari va so'z erkinligini hurmat qilish va himoya qilish, odamlar o'z fikr-mulohazalarini erkin ifoda etishi, ommaviy muloqotda ishtirok etishi muhim ahamiyatga ega.

Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurash turli yondashuvlarni o'z ichiga olishi mumkin. Bunday tahdidlarni ta'lim, madaniy almashinuv, turli guruhlar o'rtasidagi muloqot va tushunish orqali bartaraf etish mumkinligini hisobga olish muhimdir. Shuningdek, tafovut va demokratik qadriyatlarni hurmat qilishni targ'ib qilish muhimdir. Muloqot va o'zaro hamjihatlikni qo'llab-quvvatlash orqali biz mafkuraviy tahdidlarni yengib o'tishga yordam bera olamiz, nizolarni tinch va konstruktiv tarzda hal qilishga intilamiz.

Адабиётлар/Литература/References:

1. "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi"-Toshkent-2023
2. Mirziyoev.Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild -T.: O'zbekiston , 2018. 29-30-betlar.
3. Mirziyoev.Sh.M. .Jamiyatimizni erkinlashtirish, islohotlarni chuqurlashtirish, ma'naviyatimizni yuksaltirish va xalqimizning hayot darajasini oshirish – barcha ishlarimizning mezoni va maqsadidir. T. 15. -T.: O'zbekiston. 2017. -326 b.
4. Safoeva. S. Globallashuv jarayonining ijtimoiy hayot sohalariga ta'siri. // Globallashuv jarayonida jamiyatni demokratlashtirishning siyosiy, falsafiy-huquqiy masalalari. - Toshkent: Falsafa va huquq nashriyoti, 2006, 118-bet.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).